

УДК 378.124:378.147

КОНСТАТАЦІЯ ОБІЗНАНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЩОДО МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Байдацька Н.М., аспірант

Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського

У статті висвітлюється обізнаність викладачів вищих навчальних закладів щодо сутності поняття «моніторинг» і особливостей, пов'язаних із впровадженням моніторингових досліджень у навчально-виховний процес.

Ключові слова: моніторинг, якість, педагогічні умови.

Байдацкая Н.М. КОНСТАТАЦИЯ ОСВЕДОМЛЕННОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ, ЧТО КАСАЕТСЯ МОНИТОРИНГА КАЧЕСТВА УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ СТУДЕНТОВ / Винницкий государственный педагогический университет им. Михаила Коцюбинского, Украина.

В данной статье рассматривается осведомленность преподавателей высших учебных заведений, относительно сути понятия «мониторинг» и особенностей, которые связаны с внедрением мониторинговых исследований в учебно-воспитательный процесс.

Ключевые слова: мониторинг, качество, педагогические условия.

Baydatska N. ASCERTAINING OF HIGH SCHOOL TEACHERS' KNOWLEDGE AS TO MONITORING OF EDUCATIONAL STUDENTS' ACHIEVEMENT / Vinnytsya State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskiy, Ukraine.

In this article high school teachers' knowledge as to the essence of the definition «monitoring» and its peculiarities connected with monitoring investigations application to the high school educational process is lightened up.

Key words: monitoring, quality, pedagogical cenditions.

Виходячи зі зміни загальної освітньої парадигми в напрямку демократизації, орієнтації на особистість, відповідності новим потребам суспільства, в Україні розпочато процес удосконалення системи оцінювання навчальних досягнень студентів, яке розглядається як один з основних засобів забезпечення якості освіти. Законом України «Про вищу освіту» визначено, що «якість вищої освіти – це сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і зумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства». (ст.1 Закону «Про вищу освіту»). Під «якістю освіти» взагалі та академічної як її складової частіше за все розуміють співвідношення поставленої мети та одержаного результату або міру досягнення освітньої мети, що визначається як виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, вміє критично мислити, опрацьовувати різну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення проблем. Підготовка нової генерації високоосвічених кадрів, здатних здобувати і продукувати знання, потребує здійснення кардинальних змін у вищій школі. Звідси випливає **актуальність** здійснення моніторингу в освіті, оскільки саме моніторинг в освіті є одним з можливих шляхів розв'язання подібних завдань навчально-виховного процесу вищої школи.

Сьогодні в педагогіці ще не існує чітко встановленого підходу до визначення понять «моніторинг», «оцінювання», «контроль», «спостереження», «дослідження», «діагностика», «перевірка», «оцінка». Часто вони взаємозаміщаються, використовуються то в одному, то в іншому значенні. Цей факт примусив нас детально розглянути різноманітні точки зору науковців стосовно процесу моніторингу,

визначити відмінності від інших понять, які сприймаються часто як синоніми до поняття «моніторинг» і прийти до певної дефініції.

Так, О. Майоров у загальному вигляді визначає моніторинг як систему збору, обробки, зберігання і розповсюдження інформації про освітню систему або окремі її елементи, яка зорієнтована на інформаційне забезпечення управління, яка дозволяє виносити судження про стан об'єкта в будь-який момент часу і може забезпечити прогноз його розвитку [1, 141].

Херсонські вчені вважають, що моніторинг – це “форма організації, збору, обробки й розповсюдження інформації про діяльність педагогічної системи, яка забезпечує безперервне відстеження її стану і прогнозування розвитку педагогічної системи” [2, 47].

Нерідко терміни «моніторинг» і «оцінювання» ототожнюють. Однак ці поняття не є синонімами. Бібі, автор загальноприйнятого визначення поняття оцінювання освіти, вважає, що це систематичне збирання і тлумачення фактів, за якими йде наступний етап – судження про їхню цінність і відповідне планування подальших дій [3, 68-78]. Отже, оцінювання дає змогу формувати судження про цінність на основі фактів, отриманих через вимірювання ознак, рис, явищ, а результати пов'язують з якоюсь метою чи цінностями, встановленими для навчальної діяльності.

Альберт Тайджман і Т. Невілл Послтвейт доводять, що систематичне збирання фактів про рівень досягнень у навчанні під час проведення моніторингу навчального процесу, - важливий елемент оцінювання в моделі підзвітності. Моніторинг вказує на те, як через оцінні судження можна забезпечити існування підзвітності для того, щоб впливати на системи керування і контролю [4,18]. Отже, як бачимо, оцінювання так само, як і контроль і керування, є елементами, які виступають складниками процесу моніторингу.

Н.С. Буркіна, Т.О. Лукіна вказують також на спорідненість понять «моніторинг» і «оцінювання» через призму порівняльних спостережень. Автори додають, що для переходу від екстенсивного росту освіти до якісної системи навчання велике значення мають оцінювальні і порівняльні спостереження. Дослідники стверджують, і ми з ними погоджуємось, що порівняльні моніторингові дослідження збагачують експериментальний досвід, що є необхідним для вдосконалення системи оцінювання успішності, виявляють чинники, які впливають на розвиток особистості. Вони підвищують ймовірність розповсюдження нових ідей, вдосконалення всієї системи освіти, розширюють дослідницький потенціал країни [5, 2]. Автори ототожнюють поняття «моніторинг», «оцінювання», «спостереження» і «дослідження».

О. Локшина, визначаючи форми зовнішнього оцінювання навчальних досягнень учнів загальноосвітніх установ, ототожнює його з моніторингом [6, 15].

Г. Сиротинко, розглядаючи систему управління в освіті, піднімає питання щодо поняття «оцінювання» [7]. Дослідник вказує на те, що оцінювання – це не контроль. Оцінити – означає проаналізувати якісний стан об'єкта, кінцевий результат діяльності. Звідси можна зробити висновок, що відмінність процесів моніторингу і оцінювання полягає в лонгitudності відстеження певного об'єкта в освітній діяльності. Якщо для оцінювання важливий кінцевий результат, то одним із завдань моніторингу є визначення стану на будь-якому етапі навчально-виховного процесу.

З.І. Слєпкань зазначає, що педагогічне оцінювання (мається на увазі моніторинг) значно ширше, ніж виставлення оцінки (кількісний аналог оцінних суджень) [8, 109].

Щодо понять «моніторинг» і «оцінювання» нами зроблено висновок, що процес оцінювання є одним зі складових моніторингу в педагогічному процесі.

Ми вважаємо, що моніторинг і оцінювання - це споріднені речі, проте між ними існує суттєва відмінність. Моніторинг передбачає систематичне збирання фактів про контекст, вхідні ресурси, процеси і результати в системі освіти. Оцінювання передбачає застосування зібраних даних для того, щоб сформулювати оцінне судження про ситуацію.

У синонімічному плані поняття «моніторинг» іноді підміняється поняттям «контроль». В українському педагогічному словникові тлумачення терміна «моніторинг» є поки ще відсутнім. Але значення слова «монітор» (англ. *monitor* від лат. *monitor* – той, що контролює) [9, 214] натякає на подібність функцій двох понять, тобто контролю і моніторингу. The All Nations English Dictionary пропонує такий варіант перекладу дієслова *monitor v.* - to watch, to listen, to examine [10, 439] – спостерігати, слухати, перевіряти; а дієслова *control v.* – керувати, регулювати, контролювати, перевіряти [11, 150]. Як ми бачимо, переклад частково збігається.

Контроль як складова навчального процесу включає спостереження, вивчення, аналіз, діагностику, оцінювання та аналіз одержаних результатів [12, 67]. У цьому випадку ми можемо спостерігати ототожнення понять «контроль» і «моніторинг».

І. Шимків узагальнює основні підходи щодо визначення поняття моніторингу та педагогічного моніторингу зокрема. Під моніторингом науковець розуміє постійний контроль, ретельне дослідження, спеціально організоване спостереження за будь-яким процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або початковим прогнозам, спосіб отримання певної інформації, можливості використання якої залежать від компетентності суб'єкта, у розпорядженні якого вона опинилась, систематичний збір даних про важливі аспекти освіти на національному, регіональному й локальному рівнях, щоб повсякчас знати її стан і прогнозувати її розвиток [14, 195]. У своєму визначенні поняття «моніторинг» науковець вживає поняття «контроль», «дослідження» і «спостереження». Отже, зазначені процеси є складниками моніторингу.

У дисертаційному дослідженні З.В. Рябової науково підтверджується відмінність понять «моніторинг» і «контроль». Поняття «моніторинг» вважається більш ємним, ніж поняття «контроль», оскільки моніторинг органічно зв'язаний з усіма функціями управління. Він не тільки створює наукову об'єктивну базу для прийняття управлінського рішення, а й забезпечує поточне регулювання та прогнозування подальшого розвитку об'єкта [11, 31]. Контроль вважатимемо необхідним процесом під час здійснення моніторингу.

За повідомленням Л.В. Куликової, моніторинг – це процес безупинного науково-обґрунтованого діагностико-прогностичного спостереження за станом розвитку педагогічного процесу з метою оптимального вибору освітніх цілей, завдань і засобів їх вирішення [15, 43].

Ми поділяємо думку Г. Сльнікової, яка розглядає моніторинг як «комплекс процедур спостереження, поточного оцінювання, перетворень керованого об'єкта і спрямування цих перетворень на досягнення заданих параметрів його розвитку» [16].

Аналіз літератури свідчить про те, що моніторинг має риси наукового дослідження, але трохи відрізняється від нього. Якщо припустити, що причина будь-якого наукового дослідження - це усвідомлення недостатньої кількості відомих фактів для опису певного явища, то першопричина моніторингу – це недостатність інформації, як правило, у сфері управління. Дослідження можуть бути теоретичними та емпіричними. Моніторинг трактують як емпіричне дослідження, яке має три етапи: 1) підготовчий (визначення програми та інструментарію); 2) збір інформації; 3) систематизація, узагальнення та інтерпретація інформації.

Однак емпіричні дослідження проводяться для підтвердження або спростування гіпотез, що не можна сказати про моніторинг, який має суттєві відмінності від експерименту. Здійснюючи моніторинг, дослідник намагається точніше описати об'єкт, його технологію, не припускає втручання в природний хід подій, поки їх динаміка не перетвориться на загрозову. Але навіть у цьому випадку дія направлена не на вивчення ефекту, викликаного втручанням, а на усунення небезпеки. Моніторинг має і ознаки емпіричного дослідження, і відмінності:

- 1) причина організації моніторингу – це відсутність достатньої інформації;
- 2) результати моніторингу мають цінність - обмежений час. Чим динамічніший розвиток системи, тим менший період цінності даних;
- 3) наукове дослідження передбачає мінімізацію кількості показників, а моніторинг – більш широкий вибір;
- 4) моніторинг пов'язують зі спостереженням. Він не передбачає втручання у функціонування системи;
- 5) моніторинг не має на меті спростування гіпотез, хоча в результаті його проведення дані можуть мати наукову цінність [17, 87]. Незважаючи на суттєві відмінності моніторингу і наукового дослідження, деякі риси останнього притаманні моніторингу, ось чому поняття «моніторинг» і «дослідження» в літературі взаємозаміщаються. На нашу думку, в основі моніторингу лежить здійснення наукового дослідження.

В.І. Андреев вважає, що педагогічний моніторинг – це системна діагностика якісних і кількісних характеристик ефективності функціонування і тенденцій саморозвитку освітньої системи, включаючи її цілі, зміст, форми і методи, дидактичні і технічні засоби, умови і результати навчання, виховання і саморозвитку особистості і колективу. Таким чином, проблемне поле педагогічного моніторингу значно ширше, ніж традиційна оцінка знань, умінь і навіть особистих якостей того, хто навчається [18, 453]. Визначаючи відмінності моніторингу від традиційної оцінки, автор одночасно ототожнює поняття «моніторинг» і «діагностика». Ми вважаємо, що діагностика, так само, як і оцінювання, контроль, спостереження і дослідження є складниками моніторингу.

За повідомленням Н.Є. Мойсеюк, діагностика визначається як процес, який з'ясовує умови і обставини, у яких протікає навчання. Діагностика – це отримання чіткого уявлення про ті причини, які сприяють чи перешкоджають досягненню накреслених результатів. Автор зазначає, що крім традиційних контролю, перевірки, оцінки знань і умінь, діагностика включає їх аналіз, виявлення динаміки, тенденцій, прогнозування подальшого розвитку результатів навчальної діяльності. Вищезазначені фактори показують відмінність діагностики від процесу перевірки результатів навчання. Останнє є констатацією наслідків навчально-пізнавальної діяльності учнів без пояснення їх походження [19, 348].

К. Інгенкамп переконаний, що педагогічна діагностика покликана, по-перше, оптимізувати процес індивідуального навчання, по-друге, в інтересах суспільства забезпечувати правильне визначення результатів навчання. Учений вважає, що за допомогою педагогічної діагностики аналізується навчальний процес і визначаються результати навчання [20, 8]. Цим визначенням автор вказує на відмінність діагностики від моніторингу. Моніторинг не тільки передбачає не стільки аналіз і визначення результатів навчання, скільки безупинне відслідження і коригування навчального процесу з метою поліпшення, а не констатації результатів навчання без пояснення їх походження [19, 348], що є функцією перевірки. Мета педагогічної діагностики і мета моніторингу збігаються.

У закордонній педагогіці діагностика сприймається як процес, у ході якого проводяться виміри рівня засвоєння знання, навченості тих, кого навчають, а також і деяких сторін розвитку особистості і вихованості, обробка й аналіз отриманих знань, узагальнення і висновки про коректування процесу навчання і про рух учнів на наступні рівні навчання, висновки про ефективність роботи вчителів і всього освітнього закладу [21, 23]. Як бачимо, у діагностику вкладається більш широкий і більш глибокий смисл, ніж у традиційну перевірку знань, навичок, умінь. Отже, необхідно виводити моніторинг на діагностичний рівень, з активним розширенням його меж.

Н.Н. Нікітіна стверджує, що діагностика в процесі навчання припускає вивчення, аналіз і оцінку результатів навчальної діяльності студентів і навчальної діяльності викладача з метою визначення їх ефективності, так само як і для подальшої корекції. Таким чином, виділяють два вектори педагогічної діагностики:

- 1) діагностика результатів навчання студентів, яка спрямована на удосконалення навчального процесу, який забезпечує досягнення високого рівня їх навченості й розвитку;
- 2) діагностика (самодіагностика) ефективності діяльності викладача [22, 254].

Деякі науковці вважають, що діагностика і моніторинг є окремими процесами [23, 205].

Діагностичні дослідження випускають наперед підготовлену систему понять, за допомогою яких встановлюється сам діагноз, а певне явище підводять під загальне поняття.

Моніторинг також використовує систему понять, включаючи критерії, показники, норми, але не зводиться до діагностики. Однією з ознак є безперервність, але це поняття відносне. Ідеальної безперервності, яку забезпечують системи відеоспостереження за місцевістю (в екології), в освіті немає. Педагогічне спостереження, яке здійснюється самим викладачем, є більш безперервним, ніж моніторинг або діагностика результатів. На відміну від моніторингу, діагностику розглядають через призму індивідуальності, вона націлена на глибоке дослідження конкретних явищ, діяльності, стану і динаміки розвитку освітніх систем. Підсумовуючи вищезазначене, можемо дійти висновку, що моніторинг відрізняється від діагностики:

- 1) технологічністю збору даних, що дозволяє отримувати великі масиви первинної інформації при відносно низьких затратах;
- 2) виключенням участі зовнішніх експертів в отриманні первинних даних і інтерпретації узагальнених оцінок, що дозволяє виробляти самоаналіз досягнень;
- 3) можливістю використовувати комп'ютерні інформаційні системи для швидкого введення, накопичення і обробки первинних даних, що дозволяє оперативно налагодити зворотний зв'язок в системі управління.

Для діагностики, тим більше для педагогічного спостереження, ці характеристики не є обов'язковими. Але для моніторингу вони важливі, тому моніторинг відносять до сучасних високоінтелектуальних технологій управління. При такій різноманітності визначень автор констатує такі ознаки: процедурна безперервність, управління, приналежність до інформаційних технологій, виокремлення моніторингу згідно з напрямками, наприклад, по умовах, процесу, результатах [23, 205]. Незважаючи на відмінність моніторингу і діагностики, ми вважаємо, що діагностика є невід'ємним процесом в здійсненні моніторингу, тобто фундаментом для моніторингу.

З.І. Слєпкань ототожнює педагогічне діагностування з науковою системою контролю [24, 145]. Науковець зазначає, що педагогічне оцінювання значно ширше, чим

виставлення оцінки (кількісний аналог оцінних суджень) [24, 109]. Оцінка – це бал відповідно виявленому рівню знань.

Отже, проаналізувавши погляди вчених, можемо дійти висновку, що моніторинг – це комплекс процедур оцінювання, контролю, спостереження, дослідження, діагностики, перевірки і оцінки, які можуть взаємозаміщати один одного, але всі ці процеси є складниками більш ємного процесу, тобто моніторингу.

Метою цієї статті є з'ясування обізнаності викладачів вищих навчальних закладів недержавної форми власності щодо сутності поняття «моніторинг» і особливостей, пов'язаних із впровадженням моніторингових досліджень у навчально-виховний процес.

Нами було проведено анкетування серед викладачів з метою з'ясування їхньої обізнаності щодо сутності поняття «моніторинг» і особливостей, пов'язаних з ним.

Були запропоновані такі питання: «Що на Ваш погляд являє собою моніторинг?», «Запропонуйте синоніми до поняття «моніторинг»?», «Що можна з'ясувати, здійснюючи моніторинг навчальних досягнень студентів?», «За яких умов здійснення моніторингу навчальних досягнень студентів буде ефективним?», «Чи покращиться якість навчальних досягнень студентів з впровадженням моніторингу в навчально-виховний процес?».

Результати опитування з приводу виявлення ступеня обізнаності щодо сутності поняття «моніторинг» було виявлено, що серед 200 викладачів тільки 77 запропонували більш-менш точну дефініцію. Це свідчить про те, що моніторинг - це нове поняття в освіті і потребує детального пояснення і конкретизації.

В основному моніторингом в освіті викладачі вважають:

- 1) контроль і оцінювання певної діяльності – 47%;
- 2) спостереження за навчальним процесом і його аналіз – 38%;
- 3) специфічні визначення моніторингу в освіті (моніторинг – це швидке сканування обставин для з'ясування важливого; див. словник іноземних мов, відбір за певними факторами; впровадження тестової системи; складний спосіб визначення рівня знань студентів; рівень знань; впровадження нових ідей; диференційоване навчання; вивчення попиту і пропозиції; вивчення моделей моніторів – 12%;
- 4) відображення навчально-виховного процесу в динаміці – 2%;
- 5) автоматизована система збору, зберігання та обробки інформації-1%.

Синонімами до поняття «моніторинг» викладачі вважають такі слова: контроль, діагностика, спостереження, оцінювання, дослідження, аналіз, відображення, прогнозування, опитування, перегляд, нагляд, вивчення, виявлення, перевірка, сканування, оцінювання, обробка даних, нововведення, відслідковування, «ситуатизація», тестування, порівняння, менеджмент, анкетування, опитування, тренінг, контрольні роботи, індивідуальне оцінювання.

Отже, як бачимо, поняття «моніторинг» сприймається викладачами неоднозначно. Цей факт змусив нас систематизувати поняття «моніторинг» згідно з його цілями, удосконалити визначення його видів.

Більшість викладачів мету моніторингу вбачають у з'ясуванні:

- 1) рівня знань, умінь і навичок студентів з урахуванням різних факторів, що впливають на якість навчального процесу;
- 2) динаміки змін рівнів знань;
- 3) недоліків у системі освіти;

- 4) ефективності використання освітніх технологій в процесі навчання;
- 5) наукової активності студентів;
- 6) прагнення навчатись;

Нами було винесене питання в анкетуванні щодо з'ясування умов, за яких здійснення моніторингу буде ефективним. Виділені нами педагогічні умови моніторингу якості навчальних досягнень студентів (усвідомлення викладачами і студентами необхідності здійснення моніторингу якості навчальних досягнень; забезпечення методичної готовності викладачів до впровадження моніторингу в навчально-виховний процес; врахування оптимальної періодичності контролю навчальних досягнень студентів; суттєвий вплив результатів моніторингу на загальний рейтинг студента) порівнювалися з поглядами викладачів вищих навчальних закладів. Отже, більшість вважає, що ефективність моніторингу значно зросте за умов:

- 1) регулярного систематичного здійснення моніторингу;
- 2) забезпечення суб'єкт-суб'єктних відносин між викладачем і студентами;
- 3) використання ефективних засобів моніторингу;
- 4) використання індивідуального підходу;
- 5) конфіденційності отриманої інформації;
- 6) об'єктивності та послідовності здійснення моніторингу;
- 7) безперервності здійснення моніторингу;
- 8) цілеспрямованої підготовки студентів;
- 9) якісної підготовки викладача;
- 10) перетворення у невід'ємний елемент навчально-виховного процесу;
- 11) матеріально-технічного забезпечення;
- 12) коректності дослідження;
- 13) впровадження новітніх освітніх технологій;
- 14) здійснення контролю за самостійною позааудиторною роботою студентів;

Результати дослідження показали, що більшість (64%) викладачів позитивно ставляться до впровадження процесу моніторингу у вищі навчальні заклади з приводу того, що:

- 1) буде видно результати, яких досягають студенти за певних умов і за певний період часу;
- 2) з'явиться можливість виявити певні недоліки засобів педагогічного впливу і при необхідності їх усунути і уникати в майбутньому;
- 3) моніторинг навчальних досягнень студентів сприятиме якщо не результативності, то принаймні ефективності навчального процесу;

Серед викладачів, які дали позитивну відповідь, 16% зазначили, що якість навчальних досягнень поліпшиться з впровадженням моніторингу, якщо:

- 1) викладачі і студенти будуть зацікавлені в здійсненні моніторингу;
- 2) моніторинг буде ефективним;
- 3) педагог оперативно зреагує на одержані результати моніторингу;
- 4) на основі моніторингу розроблятимуться відповідні висновки з подальшим коригуванням навчального процесу;
- 5) моніторинг практично буде застосовуватись, інакше процес перетвориться на суху формальність;
- 6) буде обрано оптимальний метод здійснення моніторингу;

При цьому 22% викладачів сумніваються або не знають, чи сприятиме моніторинг підвищенню рівня знань студентів, а 14% опитаних респондентів вважають моніторинг недоцільним взагалі.

Враховуючи вищезазначені факти, ми дійшли висновку, що більшість викладачів потребують розширення знань з питання впровадження моніторингу у вищі навчальні заклади. Ми вважаємо доцільним розробити методичні рекомендації щодо впровадження процесу моніторингу у вищі навчальні заклади, де приділятиметься увага з'ясуванню сутності поняття «моніторинг» і особливостям здійснення моніторингу в навчально-виховному процесі.

Серед недоліків впровадження процесу моніторингу якості навчальних досягнень у навчально-виховний процес вищого навчального закладу нами було виявлено такі моменти:

- Організація процесу моніторингу проводиться частково, тобто задіяні деякі складові цього процесу;
- Відсутні методичні розробки щодо організації процесу моніторингу у вищому навчальному закладі;
- Моніторинг навчальних досягнень вважається наднормованим навантаженням, через що не дуже заохочується викладачами вищого навчального закладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Майоров А.Н. Мониторинг в образовании – СПб.: Образование-Культура, 1998. – 344 с.
2. Моніторинг якості освіти: методи, форми, організаційне забезпечення. – Херсон: Південноукраїнський регіональний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів / Укл. А.М. Зубко, Н.В. Товстуха, О.О. Морев. – 2001. – 50 с.
3. Beeby С.Е. (1997). The meaning of evaluation. *In current Issues in Education, No. 4: Evaluation* (pp.68-78). Wellington: Department of Education.
4. Моніторинг стандартів освіти/ За ред. А. Тайджмана і Т. Невілла Послтвейта. – Львів: Літопис, 2003. – 328 с.
5. Буркіна Н.С., Лукіна Т.О. Модель моніторингу підготовки учнів // Шкільний світ. – 2001. - №9(89). – С. 2-8.
6. Локшина О. Зовнішнє оцінювання начальних досягнень учнів // Відкритий урок. - 2004. - №7-8. – С. 13-26.
7. Сиротинко Г.О. Шляхи оновлення освіти: Науково-методичний аспект. Інформаційно-методичний збірник. – Х.: Видав. гр. «Основа», 2003. – 96 с.
8. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч. посіб. – К.: Вища школа, 2005. – 239 с.
9. Гончаренко Семен. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
10. The All Nations English Dictionary. Copyright 1992 by All Nations. – 825 p.
11. Рябова З.В. Моніторинг розвитку навчальної діяльності учнів 6-7 річного віку (упр. аспект): Дисертація на здоб. наук. ступ. канд. педагог. наук (13.01. 04). – 2004. – 214 с.
12. Цехмістрова Г. С. Ефективність застосування модульного навчання та рейтингової системи контролю знань студентів // Проблеми освіти. – 2001. – Вип. 26. – С. 40 – 53.
13. Підласий І.П. Діагностика та експертиза педагогічних проєктів: Навчальний посібник. – К.: Україна, 1998. – 343 с.

14. Шимків І. Моніторинг якості освіти в європейському контексті // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. – Вип.211: Педагогіка та психологія. –Чернівці: Рута, 2004. – С. 194-203.
15. Куликова Л.В. Моніторинг якості освіти самоосвітньої діяльності учнів і вчителя // Управління школою. – 2005. - №16-18. – С. 43-48.
16. Єльнікова Г.В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою. – Харків: Крок, 1999. – 219 с.
17. Мокшеев В.А. Организация системы мониторинга в образовании // Школьные технологии. – 2005. - №1. – С. 85-94.
18. Андреев В.И. Педагогика. Учебный курс для творческого саморазвития. – Казань: Центр инновационных технологий, 2003. – 608 с.
19. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник, 2001 р. – 608 с.
20. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика: Пер. с нем.–М.: Педагогика, 1991. - 240 с.
21. Полюк В.С. Організаційно-педагогічні умови контролю навчальної діяльності курсантів вищих військових навчальних закладів // Дис. ...канд. пед. наук 13.00.04. – Хмельницький, 2004. – 229 с.
22. Никитина Н.Н., Железнякова О.М., Петухов М.А. Основы профессионально-педагогической деятельности: Учеб. пособие для студ. учреждений сред. проф. образования. – М.: Мастерство, 2002. – 288 с.
23. Севрук А.И. Структура информационного обеспечения управления качеством образования // Школьные технологии. – 2005. - №1. – С. 202-206.
24. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч. посіб. – К.: Вища школа, 2005. – 239 с.

УДК 371.124:379.8-053.67

АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Бардашевська Ю.О., викладач

Вінницький державний педагогічний університет

У статті розглядається проблема озброєння майбутніх учителів комплексом знань, умінь та навичок організації дозвіллевої діяльності старшокласників на основі аксіологічного підходу.

Ключові слова: аксіологія, дозвіллева діяльність, підготовка майбутнього вчителя, вміння, навички.

Бардашевская Ю.О. АКСИОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К ОРГАНИЗАЦИИ ДОСУГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТАРШЕКЛАССНИКОВ / Винницкий государственный педагогический университет, Украина.

В статье рассматривается проблема оснащения будущих учителей комплексом знаний, умений и навыков организации досуговой деятельности старшекласников на основе аксиологического подхода.

Ключевые слова: аксиология, досуговая деятельность, подготовка будущего учителя, умения, навыки.